

P.P. PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW
PRACOWNIA w SZCZECINIE, ul. RYCERSKA 3

Obiekt: Park Dworski
Adres: Swiergotki, gm. Resko, woj. Szczecin
Stadium: Ekspertyza ogólna dendrologiczno-
techniczna
Część: .....
Gł. Projektant: .....
Projektant: inż. Grzegorz Engel
Nr zlec. 63/78 Rok 1978

1312

adres

obiekt

WZP Szczecin, zam. nr 2854-74 5000 : uniw.-5.000-1075/75

Nn innr. 2131

W. J. 2131 dep
BIBLIOTEKA
Zarząd Ochrony i Konserwacji Zm. Kult. Św.
M. St. Józefa w Warszawie
ul. Szwajtkarów Nr 9. Tel. 29-67-70

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

POLICKO -

Park, ogród, aleja, zieleni towarzysząca		Nazwa: ŚWIEKOTKI-ŚWIEKOTU				
Rodzaj: klasztorny, zamkowy, parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejski		Adres: gen. Resko				
Czas powstania: koniec XIX w.		Województwo: Szczecin				
Forma stylowa: krajob. - naturalistycz.		Użytkownicy: PCR				
Wielkość: 2,80 ha						
K R Y T E R I A		0	1	2	3	4
		zły	mierny	db	b.db	
A I. Wartości zabytkowe	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
	1. Osie i kompozycji /relacja z archi-	+				
	2. Układ dróg	+				
	3. Stopień przetrwania starodrzewia			+		
	4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu			+		
	5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury	+				
	II. Wartość układu przestrzennego					
	1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych		+			
	2. Wartość historyczna układu /dawność/	+				
	3. Wartość obiektów architektury	+				
	4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju	+				
	5. Wartości krajobrazowe i estetyczne		+			
	III. Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/					
	1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
	Wartości zabytkowe ogółem 6					
B I. Wartości przyrodnicze i ekologiczne	Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów	+				
	2. Drzewa o charakterze pomników przyrody					
	3. Intensywność zadrzewienia			+		
	4. Stan zdrowotny drzewostanu		+			
	5. Znaczenie ekologiczne			+		
	Wartości przyrodnicze ogółem 5					
Ogólna ocena obiektu 11						

Analizę sporządził: **afm**Data: **24.10.78**

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrocie karty!

Zapisać - rysunek dla lepszego, składowego obrazu

P.P. Pracownie Konserwacji Zabytków

Oddział w Szczecinie

Pracownia Dokumentacji Naukowo-Historycznej

ŚWIERGOTKI

gm. Resko, woj. szczecińskie

Park dworski

Ekspertyza ogólna dendrologiczno-techniczna wykonana
na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
w Szczecinie

PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE
PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTEKÓW
Oddział w Szczecinie ul. Rycka 3
Prac. Dokumentacji Naukowo - Historycznej

Autor: inż. Grzegorz Engel

Foto: Ob. Andrzej Smolny

Kier. Prac.: mgr Krystyna Kroman

Recenzent: mgr Lubomira Madejska

Szczecin, kwiecień 1978 r.

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTEKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 2131

METRYKA PARKU - OGRÓD

1.	Nazwa parku: aktualna:	dawna:
2.	Adres: miejscowość /dzielnica, ulica, nr posesji/	gmina województwo
3.	Swiergotki /Świekotki, Gottliebshof/	Resko Szczecin
4.	Rodzaj parku i stan jego zachowania:	
	dworski - zachowany starodrzew, zatarty układ dróg, rozebrany dwór	
5.	Czas powstania i najwcześniejsze fazy przekształceń:	
	koniec XIX w. - krajobrazowy, naturalistyczny	
6.	Powierzchnia parku: Ogólna ha	W tym wod w ha
	ok. 2,80	0,10
7.	Nr i data rejestru parku-ogrodu	
	6a. Opinia Kom. Konserwacji	
8.	Istniejące budynki: 1. Owarości parku	
	- obora	
	- bud. gospodarczy	
	- magazyn /drewniany/	
9.	Użytkownicy obiektu:	
	- Łobeski Kombinat Rolny, Zakład Rolny w Resku	
	- Gospodarstwo PGR Smólsko, Folwark PGR Świergotki,	
	- Ministerstwo Rolnictwa	
10.	Istniejąca dokumentacja	1. Pomiar sytuacji - wysokościowy
	/data i autor/:	2. Inwentaryzacja zieleni:
	brak	brak
11.	3. Studium historyczne:	4. Założenia techniczne-ekonomiczne
	brak	brak
12.	Przeprowadzone Budynków	Parku
	Remonty	Metryki sporządził:
	w 1976 rozebrano dwór	Data: 20.04.78 inż. Grzegorz Engel

Engel

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA

1. Ewolucja układu zabytkowego.

Folwark Świergotki, zwany dawniej Gottliebshof, a bezpośrednio po 1945 r. Świekotki, powstał przypuszczalnie w końcu XIX wieku, wyodrębniony z majątku ziemskiego z Reska należącego od 1826 r. do Grafa v. Bülow-Cummerow.

Brak szczegółowej monografii nie pozwala jednak określić dokładnej daty budowy zabudowań folwarku, czasu powstania parku ani jego kolejnych właścicieli. Z książki adresowej z 1928 r. dowiadujemy się, że folwark liczył 114 ha i prawdopodobnie należał do Augusta Wurow. Zabudowania folwarku usytuowano w odległości 100 m. od koryta Regi na jej prawym brzegu oddalone 2 km. na południowy-zachód od Reska. W skład zabudowań wchodziły 4 budynki: murowany dwór, obora i budynek gospodarczy oraz stodoła o konstrukcji drewnianej. W pobliżu dworu na terenie parku znajdował się mały budynek kuźni i wędzarnia. Budynki usytuowano na bokach prostokątnego podwórza wydłużonego o kierunku wschód-zachód. Bok wschodni tego prostokąta zamykał dwór, położony centralnie w stosunku do granic parku. Do elewacji wschodniej ogrodowej dworu przylegała polana, nieznacznie nachylona do rzeki, z widokiem na jej drugi brzeg. Polanę otaczały skupiny jednogatunkowe drzew rodzimych: brzozy, olszy, sosny i pojedyncza: dęby i buki. Olsza zajmowała teren podmokły nad rzeką.

Wzdłuż drogi dojazdowej z Reska, przy północno-zachodniej granicy założenia rósł szpaler topolowy. Przy granicy zachodniej był mały warzywnik otoczony żywopłotem z głogu.

Granice południową wyznaczała smuga młodej olszy rosnąca przy małym podłużnym stawie.

W południowej cz. parku w sąsiedztwie obory znajdował się sad, a pozostałe otwarte powierzchnie parku pokrywała murawa. Park nie posiadał wewnętrznego układu dróg.

Podwórze folwarku połączone było dwoma odcinkami dróg gruntowych z drogą polną do Reska.

Po II wojnie światowej folwark upaństwowiono. Obecnie należy do Łobeskiego Kombinatu Rolnego, Zakład Rolny w Resku, Gospodarstwo PGR Smólsko.

Do 1976 r. dwór był zamieszkały przez pracowników Folwarku. W 1977 r. budynek rozebrano jako nie nadający się /zdaniem użytkownika/ do dalszego remontu. Zniszczeniu uległa kuźnia i wędzarnia.

Park pozostawiono własnemu losowi.

Pod okapem drzew i na polanie rozrosły się krzewy bzu. Część parku przeznaczono na wybieg dla bydła. Zniszczona została powierzchnia sadu, przeznaczona obecnie na magazynowanie obornika.

Istniejące ścieżki mają układ przypadkowy, łączą budynek mieszkalny stojący przy północnej granicy z podwórzem folwarku i kładką na Redze. Staw jest zamulony, nie ma odpływu.

2. Dawne plany

Brak dawnych planów parku.

3. Źródła do dziejów parku

1. Landwirtschaftliches Adressbuch der Rittergüter, Güter und Höfeder Provinz Pommern, Leipzig 1928 r., str.65,
2. Mapa d. powiatu Łobez w skali 1 : 25000.
3. W.Seneta - "Dendrologia" - PWN Warszawa 1973 r.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. Układ przestrzenny

Folwark PGR Świergotki położony jest 2 km. na południowo-zachód od Reska, na prawym brzegu Regi.

Dojazd do zabudowań folwarku i parku stanowi droga polna dochodząca do szosy Resko-Płoty, lub piesza ścieżka prowadząca z PGR Smółsko przez kładkę drewnianą na Redze.

Park o powierzchni ok. 2,80 ha otaczają pola. Teren jego jest dostępny od strony rzeki w miejscu, w którym znajduje się kładka. Pozostały odcinek brzegu jest podmokły i zarośnięty krzewami i podrostem wierzby i olszy.

Od drogi dojazdowej do zabudowań folwarku prowadzą dwie drogi o nawierzchni gruntowej.

Od strony budynku mieszkalnego znajdującego się przy północnej granicy parku prowadzą do wnętrza parku dwie ścieżki. Jedna z nich dochodzi do podwórza gospodarczego i fundamentów d. dworu, a druga przecinając polanę i skupiny brzozy dochodzi do brzegu rzeki w narożniku południowo-wschodnim parku, w pobliżu którego przerzucana jest kładka. Ścieżką tą można dotrzeć do PGR Smółsko /1,5 km/ lub południowych rogatek Reska.

Zadrzewienie parku tworzą gatunki drzew rodzimych: brzozy, olsze, sosny, tworzące jednogatunkowe kępy luźno rozrzucone na równej powierzchni parku. Brzoza tworzy kępę przy granicy północnej /67 szt./ i w części południowo-wschodniej. Olsza zajmuje najniżej położony podmokły teren nad brzegiem rzeki w części północno-wschodniej parku i nad stawem przy granicy południowej. Sosna tworzy podłużną skupinę /31 szt./ w kępie brzozy przy narożniku południowo-wschodnim.

Otwarte przestrzenie między kępami pokryte są murawą względnie krzewami bzu.

Wzdłuż drogi dojazdowej, przy granicy północno-zachodniej rośnie szpaler topolowy z pąmnikowym drzewem o obwodzie 370 cm. i licznymi lukami po wypadach drzew. Przy granicy zachodniej założono ogródek warzywny otoczony gęstym żywopłotem z głogu i pojedynczymi drzewami dąb 3 szt., brzoza 1 szt., świerk 1 szt., topola 1 szt. jabłoń 1 szt.

fot.2

Zabudowania gospodarcze folwarku usytuowane są na terenie parku w pobliżu jego zachodniej granicy. Podwórze ogrodzone jest z 2-ch stron płotem z siatki.

fot.1.

W pobliżu "wschodniego" ogrodzenia podwórza rosną dwie wiekowe lipy o zmurszałych pniach, obok znajdują się fundamenty dawnego dworu z fragmentami murów przyziemia.

Na polanie przyległej do ruin dworu od wschodu znajduje się fundament kuźni, a w skupinie krzewów bzu rosnących od południowej strony fundament dworu - ruiny fundamentu wędzarni.

Na terenie sadu, zajmującego dawniej południową cz.parku urządzono obecnie skład obornika. Dewastacji ulega również kępa brzozy ze skupiną sosny, ogrodzona żerdziami z przeznaczeniem na wybieg dla bydła /fot.3/.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin

W parku rosną następujące gatunki roślin:

a/ drzewa liściaste:

1. Buk pospolity	- <i>Fagus silvatica</i> L.	4 szt.
2. Brzoza brodawkowata	- <i>Betula verrucosa</i> Ehrh.	
3. Dąb szypułkowy	- <i>Quercus robur</i> L.	10 szt.
4. Grab pospolity	- <i>Carpinus betulus</i> L.	
5. Grusza	- <i>Pyrus</i> sp.	
6. Jabłoń	- <i>Malus</i> sp.	

7. Jesion wyniosły	- Fraxinus excelsior L.	4 szt.
8. Lipa drobnolistna	- Tilia cordata Mill.	2 szt.
9. Klon pospolity	- Acer platanoides L.	1 szt.
9. Olsza czarna	- Alnus glutinosa L.	
10. Śliwa	- Prunus sp.	
11. Topola czarna	- Populus nigra L.	8 szt.
12. Wierzba iwa	- Salix caprea L.	
13. Wiśnia	- Prunus sp.	

b/ drzewa iglaste:

14. Sosna pospolita	- Pinus silvestris L.	31 szt.
15. Świerk pospolity	- Picea abies Karst.	2 szt.

c/ krzewy:

16. Bez czarny	- Sambucus nigra L.	
17. Dereń właściwy	- Cornus mas L.	
18. Głóg jednoszyjkowy	- Crataegus monogyna Jacq.	
19. Jeżyna	- Rubus sp.	
20. Lilak pospolity	- Syringa vulgaris L.	
21. Róża pospolita	- Rosa canina L.	
22. Tawuła	- Spiraea sp.	
23. Żarnowiec miotlasty	- Cytisus scoparius Link.	

Charakterystyka zadrzewienia

W szacie roślinnej wyróżnia^{się} 23 gatunki, w tym:

drzewa liściaste	- 13 gat.
drzewa iglaste	- 2 gat.
krzewy	- 8 gat.

W składzie gatunkowym zadrzewienia dominuje:

Olsza	- 40 %
brzoza	- 35%
sosna	- 15 %
inne	- 10 %

Wiek starodrzewu jest zróżnicowany. Pojedyncze drzewa: dęby, lipy, topole osiągają ok. 80-90 lat. Kępy brzozy i skupina sosny liczy 60-70 lat, olsza ok. 50 lat.

Stan zdrowotny ocenia się jako dostateczny.

Drzewa rosną w dużym zwarcu mają pokrój drzew leśnych. Pnie drzew rosnących w ogrodzeniu wybiegu dla bydła posiadają uszkodzenia mechaniczne powodujące martwicę pnia.

Na uschnięcie narażona jest smuga olszy rosnąca wzdłuż granicy południowej przy składowisku obornika.

Podrost i krzewy zajmują ok. 40% powierzchni.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytкового

Park jest w granicach założenia z końca XIX wieku. Zachowało się jego zadrzewienie, czytelne są polany, staw. Istnieją dawne budynki inwentarskie folwarku.

Zniszczony został dwór oraz rozebrano kuźnię i wędzarnię. Teren dawnego sadu przeznaczono na skład obornika. Zamulony został staw.

Park pozostawiony własnemu losowi, dziczeje i ulega stopniowej dewastacji. Otwarte powierzchnie zarastają podrostem i krzewami. Pod okapem kępy brzozowo-sosnowej urządzono w ogrodzeniu wybieg dla bydła.

4. Znaczenie w krajobrazie

a/ zurbanizowanym -

osłania zabudowania ~~folwarku~~ folwarku przed wiatrami. Tworzy dla niej tło kolorystyczne

b/ naturalnym -

Jest kępą zieleni wysokiej w terenie rolniczym położoną w pobliżu Reska nad Regą. Znajduje się na trasie spływu kajakowego, w okolicy urozmaiconej licznymi wzniesieniami morenowymi.

Stanowi ostoję dla pożytecznej awifauny.

III. WNIOSKI DOTYCZĄCE:

1. Granicy ochrony konserwatorskiej

w zakresie:

a/ ochrony układu parku -

obejmuje teren kęp drzew, polany i podwórza folwarku w obecnych granicach obiektu.

b i c/ granica ochrony ekologicznej i kompozycji widokowej

dodatkowo obejmuje rzekę i jej przeciwległy brzeg zadrzewiony i zakrzewiony olszą i wierzbą na odcinku przyległym do wschodniej granicy parku, w pasie szerokości 50 m.

2 i 3. Ewentualna zmiana dotychczasowego sposobu użytkowania

- zakres renowacji

Park należy zabezpieczyć do czasu wykorzystania go dla celów turystycznych. Przemawia za tym jego położenie przy szlaku spływu kajakowego Regą oraz sąsiedztwo miasta Resko.

W tym celu należy:

- zlikwidować ogrodzenie wybiegu dla bydła i jego wypasu na terenie parku
- zlikwidować składowisko obornika,
- oczyścić powierzchnię parku z gruzu po rozebranych dworze, kuźni i wędzarni,
- wykonać cięcia pielęgnacyjne w drzewostanie
- zabronić przejazdu po terenie parku pojazdem mechanicznym /poza drogami dojazdowymi do folwarku/.

Zdaniem autora niniejszego opracowania park w Świergotkach należy objąć ochroną konserwatorską ze względu na zachowany staro-
drzew, polany oraz położenie przy szlaku turystycznym: spływu kajakowego na Redze. Park przy tym ma znaczenie krajobrazowe, ochronne /wiatrochronne / i ekologiczne.

Układ zdjęć, redakcja i Szkic terenowy
inż. Grzegorz Engel

Szczecin, kwiecień 1978 r.

Nazwa parku - adres Park dworski - Swiergotki, gm. ReskoAutor ewidencji inż. Grzegorz Engel Rok opracowania 1978Czy ewidencja wykonana jest zgodnie z instrukcją takCzy jest kompletna kompletna

Analiza historyczna Brak materiałów źródłowych utrudnia analizę. Przeprowadzone ją na podstawie stanu istniejącego oraz śladów zachowanych w terenie. Planów brak.

Wykorzystanie źródeł Podane wykorzystane źródła.

Analiza układu przestrzennego w oparciu o wykonany plan szczegółowe obowiązkowe elementy kompozycji, wnętrza i drogi oraz sposób "wykorzystania" terenu parku. Park pozostawiony własnemu losowi.

Inwentaryzacja roślin w/g obowiązującej nomenklatury polsko-lacińskiej wraz z obszerną charakterystyką drzewostanu i przyczyną powodujących uszkodzenia.

Analiza stopnia zachowania stwierdza, że park pozostał w granicach założenia z k. XIX w., wymienia zachowane elementy i istniejące budynki oraz omawia budynki rozebrane, zrujnowane.

Wnioski autorów ewidencji omawiają granice ochrony konserwatorskiej i zalecają wpisanie obiektu do rejestru zabytków. Wskazują na konieczność zlikwidowania: wybiegu dla bydła, składowiska ebernika, przejazdów przez park. Ze względu na położenie przy szlaku spływu kajakowego Regą celowe jest zagospodarowanie turystyczne.

Dokumentacja fotograficzna ostra i czytelna obejmuje tak wartościowe elementy drzewostanu jak i elementy przykłady dewastacji.

Ocena planu parku Szkic parku wykonany w skali 1 : 1000 z podaniem skali liniowej i sytuacją obiektu w terenie w skali 1 : 25000 czytelny, wykonany zgodnie z wytycznymi.

Ogólna ocena ewidencji Ewidencja opracowana poprawnie na podstawie skrupulatnie zebranego materiału, ocenia prawidłowo wartość obiektu i formułuje wnioski wskazujące kierunek działania w zakresie ochrony parku.

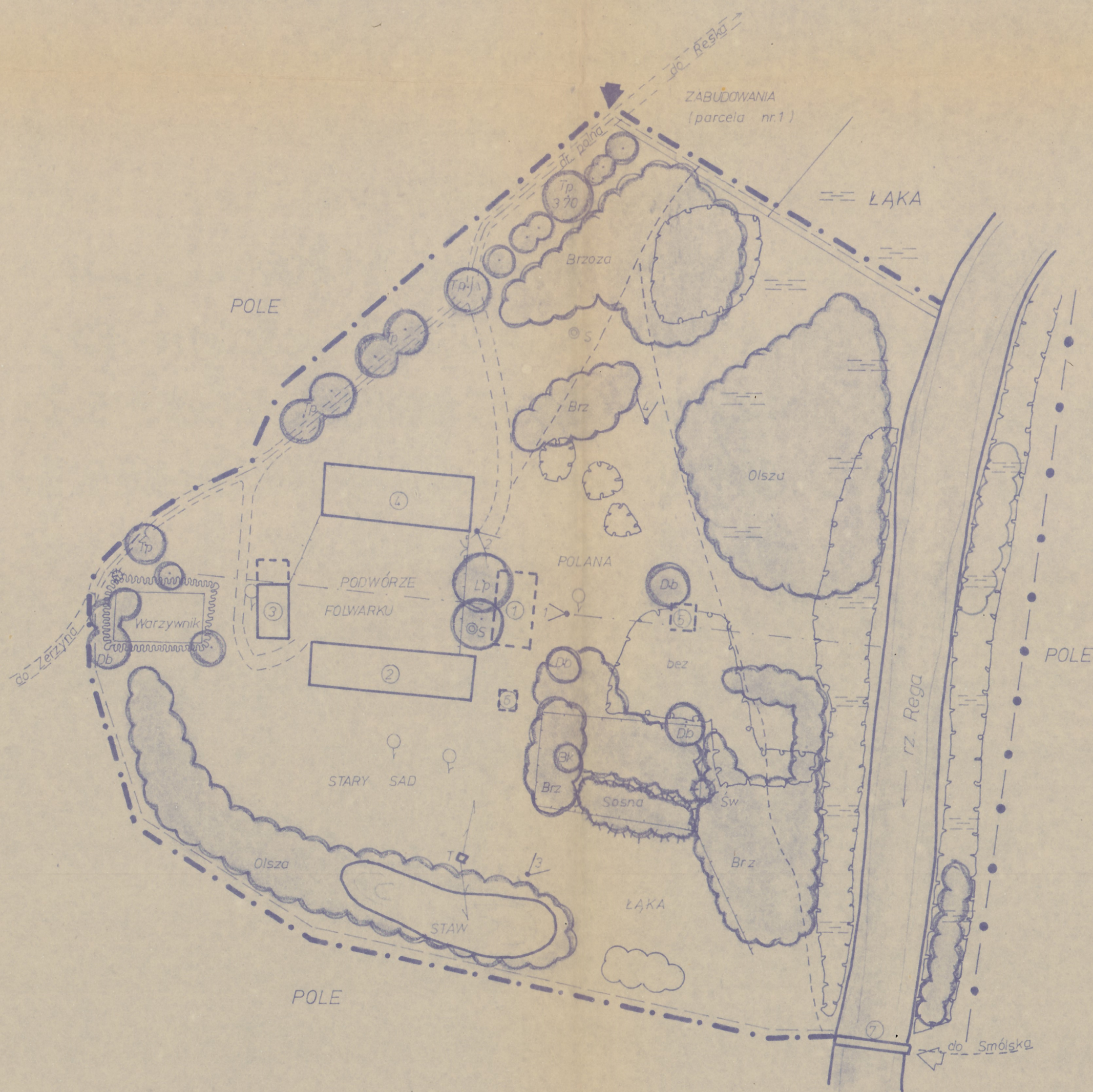
Konkluzja: ewidencja wykonana jest poprawnie i może być przyjęta;

Ewidencja wymaga poprawek w części ---Ewidencja nie może być przyjęta z powodu: ---Miejscowość i data Szczecin, dn. 27.V.1978r. RecenzentImadżina
/Lubomira Madejska/

OZNACZENIA

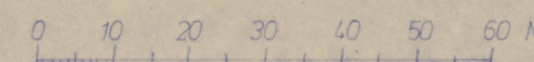
	aktualna granica parku
	budynki murowane
	ruiny
	ogrodzenie nietrwałe
a) b)	a) aktualne wejście do parku b) dawne
	drogi założone współcześnie
	ścieżki
	masyw starodrzewia
	pojedyncze stare drzewa iglaste i liściaste
	masyw drzewostanu młodego
	studnia
	skupiny krzewów
	oś kompozycji
	żywoploty
	stanowisko wyk. zdjęć
	granica ochrony zabytkowego założenia
	granica ochrony ekologicznej
①	miejsce dawnego dworu
②	obora
③ ④	magazyn
⑤	fundament kuźni
⑥	... wędzarni
⑦	kładka
skrót	Bk - buk Brz - brzoza Db - dąb Św - świerk Tp - topola
T	transformator
Q	drzewa owocowe

ORIENTACJA 1:25000

SZKIC SYTUACYJNY
PARKU DWORSKIEGO
W MIEJSCOWOŚCI ŚWIERGOTKI
GM. RESKO

SKALA ~ 1:1000

Opracował: inż. Grzegorz Engel
Kreśliła: tech. Aldona Kalinska
1979 r.

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr inw. 2131

1. Świergotki, gm. Resko
Park dworski.
Ruiny dworu na tle zadrzewienia parku.
fot. A. Smolny, 18.01.78 r. neg. nr 33442 w Arch. PKZ Szczecin

Fot. Andrzej Smolny
Prawa autorskie zastrzeżone

2. Świergotki, gm. Resko
Park dworski.
Zabudowania inwentarskie folwarku i fundamenty dworu - widok z polany
parkowej
fot. A. Smolny, 18.01.78 r. neg. nr 33441 w Arch. PKZ Szczecin

3. Świergotki, gm. Resko
Park dworski.

Skupina sosny /*Pinus silvestris*/. W głębi ogrodzenie okólnika
/wybiegu dla bydła/.

fot. A. Smolny, 18.01.78 r.

neg. nr 33443 w Arch. PKZ Szczecin

Fot. Andrzej Smolny
Prawa autorskie zastrzeżone

4. Świergotki, gm. Resko

Park dworski

Skupina brzozy /Betula verrucosa/ w części północnej parku.

fot. A. Smolny, 18.01.78 r.

neg. nr 33440 w Arch. PKZ Szczecin